Bir Galatasaraylının HATIRALARI

6

YAZAN: SUAT ARAY

SADECE bir kısmı bitirenlere birer (ehliyetname) her iki kısmı bitirenlere de (şahadetname) verilirdi. Böylece mektepten (Türkçe) den veya (Fransızca) dan mezun olanlar olduğu gibi, hem Türkçe, hem Fransızcadan mektebi bitirenler olurdu ve ekseriyet böylelerinde idi. Bazan - daha doğrusu ekseriyetle - talebe Türkçede yüksek sınıfta olur, son sınıfa gelince, bu gibiler imtihana girmezler, Fransızcadan da son sınıfa gelmeyi beklerlerdi. Bazan Türkçe ve Fransızca sınıflarını birleştirmek üzere iki sınıf birden geçen talebe de olurdu, yani tatilde bir üst sınıfın imtihanına hazırlanan talebe, üst sınıfın ikmâl imtihanlarına girmek suretiyle iki sınıf atlamış olurdu.

Ben, Türkçeden (3) sınıf ileride olduğum için, üç sene Türkçe son sınıfında bekledim. Mektep bitirme imtihanına (Baccalauréat) ve mezunlara da Bachelier denilirdi. Bizim zamanımızda edebiyat ve fen beraber olduğu için mezunlar Bachelier es Sciences et es Letters unvanını alırlardı..

Bizim ilk sene, yani Commençants hakındaki imtihanlarımız gayet basit ve kolay geçti ve karnelelerimizi alarak tatile başladık. Bu imtihanlar neticesinde iptidai birinci sınıf dördüncü şubeden yine iptidai birinci sınıf birinci şubeye terfi eylemiştik.

MEKTEPTE İKİNCİ SENE (1913 - 1914)

İlk büyük tatili eski âşinalarla, fakat nedense biribirimizden biraz uzaklaşmış olarak geçirdim ve eylülde mektebe avdet ettim. Kayıt muameleleri ve diğer hususlarda artık hayli bilgi sahibi idik. Sınıfımız da alt kattan birinci kata çıkmıştı. Bu da bir - maddi - terfi idi. Bizim şubede yalnız leyliler vardı. Numaraları da leyli numarası idi. Bunlar (1) den başlar (800) e kadar devam ederdi. 900 ve daha yukarı numaralar neharilere verilirdi, fakat bunlar da nihayet 1200 - âzami 1300 olurdu.

Mektep açıldıktan bir ay sonra idi. Bir akşam mütalâahaneye esmer iki talebe geldi. Bunlardan birinin numarası (2000), öbürünün de (3000) idi. (2000) Ebubekir, (3000) Ömer. Bu yeni arkadaşların numaraları, renkleri ve tipleri bizde merak uyandırmıştı. Üstelik bu talebeler hemen hemen hiç Türkçe bilmiyorlar, pek az Fransızca biliyorlar, fakat güzel İngilizce konuşuyorlardı. Bir müddet sonra öğrendik: Cenubi Afrika (Kap) müstemlekesinin Müslüman ailelerinden Türkiye'de tahsil etmek üzere gelen iki talebe imişler. Bunlardan Ebubekir hastalandı, memleketine döndü. Fakat Ömer daha uzun seneler, hattâ mütarekeye kadar Türkiye'de kaldı. Sonra o da memleketine döndü. Gayet candan arkadaş ve hatırşinas bir insan olan (Ömer) in (Kap) a gittikten sonra göndermiş olduğu kartlar bende hâlâ mevcuttur. Orada büyük bir ticaret müessesesinin sahibi olduğunu birkaç sene evvel bir arkadaş söylemişti.

Birinci Dünya Harbi'nden evvelki senelerde, herhalde o zamanki hükümetin Pan Turanizm veya Pan Türkizm hareketinin tesiriyle olacak ki Türkistan'dan, Buhara'dan yani Rus İmparatorluğu dahilindeki Türk ülkelerinden de mektebe talebeler gelmişti. Bunlardan bir kısmı burada yerleştiler ve halen devlet dairelerinde, hususi müesseselerde veya serbest hayatta çalışmaktadırlar. İsimleri hatırımda kalanlar şunlardır: Seyfullah, Fethullah, Esat Übeydullah, Abdürrahim ve bir de Zakir Can. Bizim sınıflara gelenler Übeydullah, Abdürrahim ve Zakir Can idi. Son ikisi haşarı ve mektep idaresine elâman dedirtecek kadar soğukkanlı yaramazlardan idiler...

MEKTEP ÜNİFORMASI

1913 - 1914 tedris senesine isabet eden Mektebi Sultani talebeliğinin ikinci yılında bir gün mektepte talebeden kimlerin resmî mektep üniforması olduğunu sordular. Ben daha üniforma yaptırmamıştım. O hafta çıkar çıkmaz ilk işim anneme bu haberi götürmek oldu. Ertesi günü İstanbul'a indik ve o zaman en şa'şaalı devirlerini yaşıyan Mayer mağzasına girdik. Gayet iyi hatırlarım, hazır dikilmiş ve redingot şeklinde bir (Mektebi Sultani) üniformasını 3 altına (yani 300 kuruşa) satın aldık. Ufak tefek ve yarım saatlik bir rötüşten sonra üzerime gayet iyi oturan elbisenin paketiyle eve döndüğümüz zaman sevinçten kabıma sığamıyordum. Bazı arkadaşlarda gördüğüm üniformadan artık benim de bir tane vardı. O zamanki üniformayı biraz tarif etmek lâzımdır: Bu redingotvari, uzun, dizlere kadar inen ceket ve pantolondan ibaret siyah bir elbise idi. Ceketin yakasını ve önünü iki parmak kalınlığında bir kırmızı zırh sarardı. İki kopça ile kapanan yakanın bir tarafında (Mektep) diğerinde (Sultani) kelimeleri, altında da mektep numarası bulunuyordu. Redingotun düğmeleri sarı idi ve bir yarım hilâl ortasında yine eski harflerle Mektebi Sultani yazılıydı. Bu üniforma mektepte verilen müsamerelerde veya hariçte, toplu halde mektepçe gidilen resmî günlerde bilhassa ve mecburi olarak giyilir, ayrıca hafta başlarında da istiyen giyebilirdi. Sonraları redingot şekli terkedilerek onun yerine kısa ceket kaim olmuştu. Ayrıca fena havalar için yine sarı düğmeli pelerin de bu kıyafeti tamamlardı. Fakat bunu herkes kullanmazdı. Ancak bu üniformanın bir mahzuru herhangi bir yaramazlıkta numaranın ceza yazacak muide açıkça hüviyeti belli etmesi idi. Buna karşı bazı talebe, numaraların ya sağından veya solundan bir tanesini sökerler. Hüviyeti meçhule götürürlerdi. Üniformanın alındığı hafta mektebe muzaffer bir kumandan edasiyle, pırıl pırıl düğmeli elbisemle gittiğim zaman arkadaşlarım da beğendiler. Bir iki hafta sonra da üniformalı olanların neden tesbit edildiğini öğrendik. O sene ilk defa olarak ve İstanbul'un fethi vesilesiyle bir ihtifal tertip edilecekmiş ve talebe ihtifale üniforma ile iştirâk edecekmiş. Mektepte tarih hocalığı da eden rahmetli Ziya Beyin teşebbüsüyle tertiplenen bu ihtifaller kendisine (İhtifalci) lâkabının verilmesine sebep oldu. Bu lâkap, Ziya Beyin elân da o nam ile ve hayırla yad edilmesine vesile ve fırsat verdi.

KEŞŞAFLAR

O sıralarda Türkiye'de ve ilk defa Mektebi Sultanide olmak üzere keşşaflık (izcilik) teşkilâtı kurulmuştu. (15 şubat 1912) İzciliği kuran da bizim jimnastik hocamız Ahmet Robenson Bey idi. Keşşaflığın doğduğu yer İngiltere ve Ahmet Robenson Bey de bir İngiliz ailesinin ihtida etmiş çocuğu idi. Keşşaflığın mektepte, dolayısiyle Türkiye'de türeme şerefi kendisine aittir. O zaman izciler, bir nevi kabalak giyerlerdi. Harbi Umumide askerlerin giydikleri neviden bir şey. Türkiye'de ilk defa olmak üzere keşşaflar Ziya Bey merhumun tertiplediği ihtifale kendi kıyafetleriyle iştirâk etmişler ve herkesin hayret ve takdirini kazanmışlardı. Birinci Cihan Harbi esnasında izcililk faaliyeti hemen hemen durgun geçti. Mütareke devresinde tekrar bir hamle yapıldı. O zaman izcilerin giydikleri serpuşun acaipliği hâlâ hatırımdadır. Bu serpuş Hint'lilerin giydikleri sarık = başlık nevinden bir şey idi. Hattâ - zannederim - arkada bir de, Hintlilerinki gibi sarkan bir kuyruğu da vardı.

Galatasaraylılık camiası futbolü, sporu olduğu gibi izciliği de ilk defa memlekete sokmak imtiyaziyle ne kadar iftihar etse yeridir.

PAŞA GELİYOR

İptidai birinci sınıfta bir akşam mütalâa yaparken kapı açıldı. Evvelâ bir muit, arkasından da bizim yaşlarımızda bir çocuk girdi. Fakat ne çocuk? Sırtında kırmızı yakalı, sırmalı bir ceket, ayağında erkânıharp veya general pantolonları gibi geniş al şeritli pantolonlu bir talebe. Kürsüye gittiler. Kayıt yapıldı ve çocuğu bir sıraya oturttular. Biz, biribirimize bakıştık ve fısıltı halinde şu cümle baştanbaşa bütün sınıfı dolaştı:

— Paşa geldi yahu, paşa.

Yeni gelen talebe lâkabını bismillah sınıfa girerken almıştı, sonradan öğrendik ki bu bir hususi mektebin (Gülşeni Maarif) mektebinin talebe celbi için icat ettiği bir mektep kıyafeti imiş. 649 Rifat (Hariciyenin meşhur konsolos Paşası) o tarihten beri yani 45 senedir ki faal bir paşadır. Bu kadar uzun ömürlü bir rütbe, paşalık tarihinde eminim daha kimseye nasip olmamıştır ve olmıyacaktır. Kimbilir bizim Rifat

Türkiye'de keşşaflık (izcilik), Mektebi Sultani'de 1912 de jimnastik hocası Ahmet Robenson Bey tarafından kurulmuştu. Resim, keşşaf kıyafetiyle Ekmel Vafi'yi gösteriyor.

Tombul, babacan bir adam olan Fransızca bölümü hocalarından M. Salem talebesine ceza vermiyen iyi kalbli bir adamdı. Oya gibi işlenmiş «Aferinname» leri ile nam salmıştı.

bu rütbesini - hâlâ tekaüt olmadığına göre - faal olarak daha kaç sene muhafaza edecektir. (Paşa Rifat) mektepte rütbesi kadar candan arkadaşlığı ile de meşhur olan bir kimse idi.

Rifatın rütbesi mektepte resmen tescil de edilmişti:

Mektep Müdürü Salih Arif Bey tarih dersine geldiği zaman, âdeti üzere, dersi bir talebeye okutur ve izahat verirdi. Okuyan talebe de Rifat idi. Salih Arif Bey sınıfa girer girmez o gür sesiyle Rifata:

— Oû en Sommes - nous restés, Pacha?

(Nerede kalmıştık Paşa) diye sorar, Rifat'ın paşalığı da bu suretle en salâhiyetli ağızdan tescil edilmiş olurdu.

HUSUSİ BON - POİNT

Birinci sınıftaki Fransızca hocamız Mösyö Salem şişman, gözlüklü, babacan ve emektar bir hocaydı. Ben onun sınıfında ceza alan kimseyi hatırlamıyorum. Mösyö Salem hususi mükâfatlar da verirdi. Gayet ince, oya gibi işlenmiş ufacık renkli kartvizit büyüklüğünde Bon Point'ları her hafta sonu talebeden hak edenlere tevzi eder, hem kendini, hem dersleri bize daha sevimli gösterirdi. Tesadüfen elimde kalmış olan bunlardan bir iki tanesi, camlatılıp duvara asılacak kadar zarif şeylerdir.

Galatasaray futbol takımının o zamanki Paris seyahatinden bir intiba. Oyunculardan ilk sıra ortada (kaptan) Emin Bülend, solunda Hasnun Galip, Behçet, Celâl (Türkiye'nin ilk yedek subayı), ikinci sırada (beyaz atkılı) Hüseyin, arka sırada sağdan sola: Josef Oberle, Neşet, Prens Muhsin Yeğen, Ahmet Robenson, Ahmet Cevati, Sedat Rıza ve Ömer görülüyor. Sivillerden en soldaki bir numaralı Galatasaraylı Ali Sami, sağda görülen başı açık bıyıklı zat da meşhur Bekir Hoca'dır.

Aynı sene bize mütalâa esnasında répétiteur (müzakereci) olarak Margarit isminde bir zat geldi. Adamcağızın ismi kadar kendi de garipti. Gayet şık giyinen bir zattı. Yine bu sene, harb dolayısiyle askere çağırılan hocaların yerine hep yenileri geliyordu. Bu arada bir sene içinde üç defa hesap hocası değiştirdik..

(Devamı gelecek sayıda)

Ölümün Bile Yenemediği Takım MANCHESTER UNITED

Tam bir yıl önce, 6 şubat 1958 de, Münih hava alanı İngiltere'nin en ünlü takımına mezar olmuştur. Ama, ölümün bile yenemediği Manchester United gene de İngiltere Ligindeki eski mevkiini muhafaza etmektedir.

KAZADAN SONRA — Manchester United, Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası için Belgrad'da Yugoslav Kızıl Yıldız takımıyla yaptığı maçtan sonra bir İngiliz uçağı ile Münih'e gelmişti. Biraz sonra hareket eden uçak havalanmadan parçalanarak bu hale geldi

SON FOTOĞRAF — Kazada sekiz futbolcusu ölen Manchester United'in kazadan önceki son fotoğrafı. (X) işaretliler kazada ölen futbolculardır. Çerçeve içindekiler yedek oyunculardır. Oturanlardan soldan birinci Berry ölümden kurtulmuş fakat artık futbolu bırakmıştır.

FİNALE KALAN TAKIM — Kazadan kurtulan beş futbolcusu ile takviyeli Manchester United'in kupa finaline kalan takımı. Yanda, kasap dükkânı açan Blanchflower.

6 şubat 1958. Münih hava alanının kontrol kulesine gelen bir haber bir anda bütün dünyaya yayıldı. Şiddetli tipi altında az önce alanı terkeden bir uçak daha havalanamadan, biraz ilerdeki bir çiftlik evine düşerek paramparça oldu. Ağır yaralılar derhal hastaneye kaldırılırken, enkaz altında kalan ölüler tespit edildi. Bunların arasında ünlü Ingiliz futbol takımı Manchester United'in sekiz as oyuncusu da bulunuyordu.

Aradan on üç gün gibi kısa bir zaman geçti. Manchester United, gene taraftarlarının çılgınca alkışları arasında sahaya çıktı. Ölen arkadaşlarının hâtırası için yapılan bir dakikalık bir saygı duruşundan sonra oynadığı maçı kazandı ve böylece kupa finaline kadar yükseldi. Bu sene ise yaptığı yeni transferlerle lig üçüncülüğüne kadar çıkan takım büyük inanç ve azim sayesinde gene Ingiltere sahalarının favorisi olarak ayakta durmasını bilmiştir. Hattâ 1959 şampiyonluğuna aday bile gösterilmektedir. Ama, kazaya uğrayıp da hayatta kalabilen oyunculardan bazıları artık futbol oynıyamıyacaklardır. Meselâ aynı zamanda Irlanda millî takımının santrahafı olan Jackio Blanchflower geçenlerde kasaplık yapmağa başlamıştır. Bunda esas âmil, feci kazanın futbolcular üzerinde yaptığı büyük mânevi sarsıntıdır. Kendisi gibi daha bazı Manchester United'li futbolcular da, sakatlıkları geçtiği halde aynı sebeple futbolu bırakmışlardır. Manchester United'in halen takımdaki yerini almamış oyuncularından biri de aynı zamanda millî takım solaçıklarından olan Berry'dir. Berry hâlâ tedavi altındadır. Iyileşmesini dahi beklemeden futbolu bıraktığını söylemiştir.

6 şubat 1959 günü Ingiltere'de oynanacak bütün maçlardan önce bu gözde takımın yerine konması güç ölülerini anmak için saygı duruşları yapılmıştır.